

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas No.:1963/150

Kapar No.:1963/291

Karar tarihi:10/12/1963

Resmi Gazete tarih/sayı:29.1.1964/11619

Davacı : Cumhuriyet Halk Partisi Türkiye Büyük Millet Meclisi Grubu.

Davacı Vekilleri : Avukat Turan Güneş, Reşit Ülker, Nüvit Yetkin

Dâvanın Konusu :

2556 sayılı Hâkimler Kanununun 5457 sayılı Kanunla değişik 122 nci maddesinde, adalet memurlarına Adalet Komisyonları tarafından uygulanan disiplin cezaları hakkında, itiraz üzerine Merkez inzibat Kurulunca verilen kararlara karşı hiçbir yere başvurulamayacağı; ve aynı kanunun 4791 sayılı kanunla değişik 123 üncü maddesinde, Yargıtay memurları hakkında disiplin cezası vermeğe yetkili inzibat heyeti kararlarına karşı hiçbir yere başvurulamayacağı; yazılı bulunduğu, Anayasa'nın memur teminatından söz eden 118 inci maddesinde ise, disiplin kararlarının yargı mercilerinin denetimi dışında bırakılmayacağı hükmünün yer aldığı ileri sürülerek sözü geçen 122 nci ve 123 üncü maddelerin Anayasa'ya aykırı hükümlerinin iptali istenilmiştir.

İnceleme :

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 15 inci maddesi gereğince 1/3/1963 gününde yapılan ilk incelemede, dâva açanların yetkileri noterlikçe düzenlenen vekâletnamede belli edilmiş olduğundan bu hususun ayrıca araştırılmasına yer olmadığına, ancak Cumhuriyet Halk Partisi Türkiye Büyük Millet Meclisi Grup Genel Kurulunun 14/2/1963 gününde ve 57 nci birleşiminde verdiği kararda iptali istenen dâva konusu kanun hükümleri belirtilmemiş olduğundan işbu kararda sözü geçen önerge ve eklerinin onanlı örneklerinin onbeş gün içinde gönderilmesi için tebligat yapılmasına ve bu eksiklik dışında başvurmanın, Anayasa'nın 149 uncu ve Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri hakkındaki 22/4/1962 günlü ve 44 sayılı Kanunun 25 inci ve 26 ncı maddelerine uygun olduğuna oybirliği ile karar verilmiş, yapılan tebligat üzerine istenilen belgelerin süresi içinde mahkemeye sunulduğu anlaşılınca 15/4/1963 günlü toplantıda işin esasının incelenmesi kararlaştırılmıştır. Bundan sonra, düzenlenen rapor, 2556 sayılı Kanunun gerekçesi, Adalet Komisyonu mazbatası, Meclis görüşmelerine ilişkin tutanak, Anayasa'nın konu ile ilgili hükümleri, Temsilciler Meclisi Anayasa Komisyonu raporu ve görüşme tutanakları okunarak gereği görüşülüp düşünüldü :

Gerekçe :

2556 sayılı Kanunun 5457 sayılı Kanunla değişik 122 nci ve 4791 sayılı kanunla değişik 123 üncü maddeleri aşağıya alınmıştır.

Madde 122- İnzibatî cezalar şunlardır:

1. Tevbih;
2. Dörtte üçü geçmemek üzere aylıktan kesme;
3. Yer değiştirmek;

4. Derece indirmek;

5. Memurluktan çıkarmak;

Bu cezalar Adalet Komisyonları tarafından uygulanır.

Bu kararlar aleyhine ilgili veya memurun üstü tarafından tebliğ tarihinden onbeş gün içinde itiraz olunabilir. Bu halde iş Adalet Bakanlığı Merkez İnzibat Kurulunca incelenir. Bu kurulun verdiği kararlardan dolayı artık hiç bir yere başvurulamaz.

Bu maddede yazılı cezaların tâyininde Memurun Kanununun 26 ncı ve müteakip maddelerinde sayılan fiil ve sebeplere bağlı olmak şart olmadığı gibi derece gözetilmeksizin bu cezalardan herhangi biri de uygulanabilir.

Şu kadar ki, tevbih ve aylıktan kesme cezalarına daireleri üstleri tarafındanda karar verilebilir. Bu veçhile tevbih ve aylıktan kesme cezası alanlar tebliğ tarihinden 15 gün içinde bu cezayı veren üste başvurarak ve gerekçe göstererek cevaza itiraz edebilir. İtiraz üst tarafından reddolunursa ceza kesinleşir ve sicile geçer.

Bu maddede yazılı üstten maksat, memurun mensup olduğu mahkeme veya dairenin en yüksek dereceli yargıç veya Cumhuriyet Savcısıdır. Mahkemede birden ziyade yargıç bulunur ve dereceleri eşit olursa tevbih ve aylıktan kesme cezalarını uygulayabilmek yetkisi kıdemli yargıca aittir.

Madde 123- Yargıtay başkâtip, başkâtip yardımcısı, memur, kâtip ve sair memurları hakkındaki inzibati cezalar, birinci başkanın başkanlığı altında Cumhuriyet başsavcısı ile birinci başkanın seçeceği bir ikinci başkandan kurulan inzibat heyetince uygulanır.

Bu heyetin kararları kesin olup aleyhine hiç bir yere başvurulamaz.

Tevbih ve ayrılıktan kesme cezalarına daireleri üstleri tarafından da karar verilebilir. Bu suretle tevbih ve ayrılıktan kesme cezası alanlar, 15 gün içinde bu cezayı veren üste başvurarak ve gerekçe göstererek cezaya itiraz edebilirler, itiraz üst tarafından reddolunursa ceza kesinleşir.

Dilekçeye göre, bu maddelerin, Anayasa'nın 118 inci maddesine aykırı olduklarını bildirilerek iptalleri istenilen hükümleri; 122 nci maddenin üçüncü fıkrasının (Bu kurulun verdiği kararlardan dolayı artık hiçbir yere başvurulamaz) şeklindeki son cümlesi ile 123 üncü maddenin ikinci fıkrasında yer alan (... aleyhine hiçbir yere başvurulamaz) şeklindeki hükümleridir. Kanun koyucu bu hükümlerle, idare makamlarına itiraz yollarını değil, yargı mercilerine başvurmayı önlemek istemiştir. İdare makamlarına başvurma konusunda aynı maddelerde ayrı hükümler öngörülmüştür.

Anayasa'nın, memurların teminatı başlığını taşıyan 118 inci maddesi şöyledir :

Madde 118- Memurlar ve kamu kurumu niteliğindeki meslek teşekkülleri mensupları hakkında yapılacak disiplin kovuşturmalarında, isnad olunan hususun ilgiliye açıkça ve yazılı olarak bildirilmesi, yazılı savunmasının istenmesi ve savunma için belli bir süre tanınması şarttır.

Bu esaslara uyulmadıkça disiplin cezası verilemez.

Disiplin kararları, yargı mercilerinin denetimi dışında bırakılamaz. Asker kişiler hakkındaki hükümler saklıdır.

Esas No.:1963/150
Kapar No.:1963/291

2556 sayılı kanunun 122 nci ve 123 üncü maddeleri, memur durumunda bulunan kişiler hakkında yapılacak disiplin kovuşturmalarına ilişkindir. Ve bu maddelerde sözü edilen Adalet Komisyonları, Merkez İnzibat Kurulu ve inzibat Heyeti tarafından verilen kararlar, Anayasa' nın 118 inci maddesinin kapsamına giren disiplin kararlarındandır.

Anayasa'nın 118 inci maddesinin üçüncü fıkrasında, bu çeşit kararların, yargı mercilerinin denetimi dışında bırakılmıyacağı kesin bir deyimle açıklanmıştır. Bu kararların dereceleri bakımından hiçbir istisnaya yer verilmemiştir.

Olayda iptali istenilen hükümler ise, yargı mercilerine başvurmayı önlemekte olduklarından Anayasa'nın 118 inci maddesinin üçüncü fıkrası hükmüne aykırı buldukları meydandadır. Bu sebeple iptal edilmeleri gerekir.

Sonuç :

Yukarıda gösterilen sebeplerden ötürü 2556 sayılı Hâkimler Kanununun 5457 sayılı kanunla değişik 122 nci maddesinde yer alan ve yargı mercilerine başvurmayı önleyen (Bu kurulun verdiği kararlardan dolayı artık hiçbir yere başvurulamaz) ve aynı kanunun 4791 sayılı kanunla değişik 123 üncü maddesinde yer alan ve gene yargı mercilerine başvurmayı önleyen (... aleyhine hiçbir yere başvurulamaz) şeklindeki hükümlerin, Anayasa'nın 118 inci maddesine aykırı olduklarından iptallerine 10/12/1963 gününde oybirliği ile karar verildi.

Başkan
Sünuhi Arsan

Başkanvekili
Lütfi Akadlı

Üye
Rifat Göksu

Üye
İ. Hakkı Ülkmen

Üye
Şemsettin Akçoğlu

Üye
İbrahim Senil

Üye
İhsan Keçecioglu

Üye
A. Şeref Hocaoglu

Üye
Salim Başol

Üye
Celalettin Kuralmen

Üye
Hakkı Ketenoglu

Üye
Ahmet Akar

Üye
Muhittin Gürün

Üye
Lütfi Ömerbaş

Üye
Ekrem Tüzemen